

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 2. Vtrum bonitas voluntatis pendeat ex solo obiecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Circumstantia
magnum
& paruum

Explicatur exemplis. Das eleemosynam magnam vel parua, quantitas illa magnum & paruum secundum se, non dicit peculiarem ordinem ad rationem (seposita enim specie eleemosynae, vel alia simili; ratio non dicitur esse honestu vel turpe, siue multum des siue parum:) sed solum habet aliquem ordinem, supposita conditione eleemosynae, vel alia simili, vnde actus habet speciem. Similiter furatur quis magnam summam, illa circumstantia non addit nouam speciem; quia secundum se praeciso furto non habet aliquem peculiarem respectum ad dictamen rationis, sed solum supposita conditione furti, vnde auget malitiam quam supponit, intra eandem speciem.

Modus.

Idem accidit in circumstantia Modi: vt intensè, remissè; ex metu, sine metu; ex concupiscentia, ex mera libertate.

Tempus.

Denique in circumstantia continuationis: longo tempore vel breui.

80

Dices, Multum & paruum videntur interdum constituere speciem boni vel mali, etiam dum non supponunt alia speciem. Nam multum comedere, est peccatum contra temperantiam, per excessum: parum verò, est peccatum per defectum. Respondeo, Multum & paruum dupliciter accipi.

Primò, comparatiuè, respectu operantis; vt multum, sit idem quod nimium, seu plus quam natura postulat; & parum, sit minus quam postulet. Et hoc modo constituunt speciem mali; quia per se habent peculiarem repugnantiam ad dictamen rationis. Secundò, Absolute; vt idem sint quod magna vel parua quãtitas, quomodo nõ constituunt speciem mali. Nam fieri potest, vt quis multum comedens, temperatè comedat; nam istud multum, non est ipsi multum, sed æquale.

81
Omnis circumstantia necessaria ad bonum virtutis, includit peculiarem ordinem ad rationem.

Vbi aduerte, omnes circumstantias necessarias ad actum bonum, v. g. ad actum temperantiae, includere peculiarem respectum ad rationem; vt tempus, locus, modus, quantitas. Non enim simpliciter hoc vel illud tempus est necessarium ad bonum temperantiae, hic vel ille locus, hic vel ille modus, hæc vel illa mensura: sed tale tempus, locus, modus, mensura, qualem ratio omnibus spectatis postulauerit. Pari modo omnes circumstantiae, quae actum ex bono vel indifferenti faciunt malum, secundum se includunt peculiarem repugnantiam ad dictamen rationis. v. g. Comedere est actus indifferens; vt autem ex circumstantia fiat malum, requiritur vel locus, vel tempus, vel modus, vel mensura, vel finis rationi repugnans.

Q V Æ S T I O X I X.

De Bonitate & Malitia actus interioris voluntatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum bonitas voluntatis pendeat ex obiecto?

1
Affirmatur.

Conclusio est. Bonitas voluntatis pendet ex obiecto.

Probatur; quia omnis diuersitas specifica actuum voluntatis sumitur ab obiectis: atqui bonum & malum per se sunt differentie specificae actuum voluntatis: ergo bonum & malum in actibus voluntatis sumitur ex obiectis.

Maior propositio generatim est vera, tam de specie naturae, quam moris. Cuius ratio est, quia ex parte voluntatis nõ possunt actus habere vllam diuersitatem specificam: nam vt praecise à voluntate manant, omnes sunt eiusdem rationis; sicut etiã in alijs potentijs: omnes enim intellectiones, qua parte praecise manant ab intellectu, sunt eiusdem rationis, nec habent vnde alia ab alia specie distinguatur: & omnes visiones vt sunt praecise à potentia visua, sunt eiusdem rationis. Ergo similiter omnes volitiones, vt praecise sunt à voluntate, sunt eiusdem rationis. Ergo omnis distinctio specifica, est ab obiecto, tamquam à forma quadam extrinseca, & quasi sigillo.

Minor propositio intelligenda est de specie morali: cum enim actus voluntatis habeat duplicem speciem, scilicet naturalem & moralem; naturalis non constituitur per malum, sed moralis; vt ostensum est, q. 18. a. 6. d. 1. Per bonum tamen constituitur & species naturalis actus voluntatis, & moralis; quamuis alio & alio modo consideratum; id est, vt actu liberum, & vt praecidens à libero; vt supra dictum.

Secundò Probatur eadem conclusio. Ideò voluntas est bona, quia id quod per eam volumus, est bonum: ideò est mala, quia id quod volumus, est malum: atqui id quod volumus, est obiectum: ergo ex obiecto pendet bonitas & malitia voluntatis. Hæc ratio colligitur ex D. Thoma §. Sed contra.

Vbi notandum est, nomine obiecti intelligi obiectum integrum constans materiali & formali, scilicet re volita, & ratione volendi. Nam si obiectum materiale sit bonum, & ratio volendi sit mala, integrum obiectum erit malum; ac proinde & voluntas: Vt si velis eleemosynam ob vanam gloriam. Similiter si obiectum materiale sit malum, & ratio volendi sit bona, totum erit malum, ac proinde etiam voluntas: Vt, si velis furari vt des eleemosynam. Itaque quando bonitas voluntatis dicitur pendere ex obiecto, integrum obiectum est accipiendum.

2
Obiectum integrum.

ARTICVLVS II.

Vtrum bonitas voluntatis pendeat ex solo obiecto?

Conclusio. Bonitas voluntatis ex solo obiecto pendet, & non ex circumstantijs. Probatur, quia id quod est primum in quouis genere, debet consistere in aliquo vno: sed actus voluntatis est principium bonitatis & malitiae in actibus humanis: ergo bonitas voluntatis debet consistere in aliquo vno: atqui hoc vnum non est aliud quam obiectum: ergo ex solo obiecto pendet bonitas voluntatis.

3

Dices, Magnum, intensum, diuturnum, augent bonitatem voluntatis, & tamen non pertinent ad obiectum; nam retinent rationem circumstantiarum: ergo non est verum quod hic dicit D. Tho. Respondeo,

A solo ob-
iecto pendet
bonitas
specifica.

Respondeo, Duobus modis id posse esse verum. Primo, Vt tantum intelligatur de bonitate specifica actus interioris; hæc enim ex solo obiecto pendet, non ex circumstantiis; nam que à circumstantiis augmentibus intra eandem speciẽ pendet, non est specifica, sed accidentalis. Hæc videtur esse mens D. Thomæ; nam eius probatio nihil aliud conuincit. Secundo, Vt dicatur pendere à solo obiecto; quia bonitas obiecti est necessaria, & sufficit ad bonitatem actus interioris, non autem necessaria est bonitas circumstantiarum: satis enim est vt nulla mala circumstantia adsit.

ARTICVLVS III.

Utrum bonitas voluntatis pendeat ex ratione?

4
Bonitas
voluntatis
pendet à
ratione
ostendens
bonitatem
obiecti.

Conclusio, Bonitas voluntatis pendet ex ratione. Probatur, Quia bonitas voluntatis pendet ab obiecto: atqui obiectum non proponitur voluntati, nisi per rationem: ergo pendet à ratione tamquam proponente seu applicante obiectum.

Dices, Simili modo etiam malitia voluntatis pendet ex ratione: quia nisi ratio proponat voluntati obiectum malum, voluntas non potest esse mala.

Respondeo, Vt voluntas mala sit, non est necesse vt ratio ostendat obiecti prauitatem; sufficit vt ipsum obiectum materiale proponat, & possit eius simul prauitatem aduertere; quãuis actu non aduertat nisi confusè. Vnde malitia voluntatis non ita censetur à ratione pendere, sicut bonitas. Nam vt voluntas sit bona, ratio debet ostendere obiecti bonitatem; hæc enim in opere bono est causa volendi. Deinde bonitas voluntatis non pendet ex quavis ratione, sed solum ex ratione recta, & prudenti: malitia verò non pendet à recta ratione, sed potius à praua.

D V B I V M I.

Quid si ratio recta, cui voluntas, vt bona sit, debet conformari?

5
Ratio du-
bitandi.

Causa dubitandi est; Quia si recta ratio dicatur respectu rei; nempe quia iudicatur esse honestum id quod verè est honestum; sic actio illa Iacob, qua cognouit Liam, non fuisset conformis rationi recte, ac proinde nõ fuisset bona; quod est falsum. Si verò dicatur ratio recta respectu affectus recti (vt insinuat Arist. 6. Ethic. c. 2. cum ait, Bonum intellectus practici esse veritate qua consentanea sit appetitui recto:) sic non explicatur origo rectitudinis: non enim idcõ recta est, quia est conformis appetitui recto; sed contrã, idcõ appetitus est rectus; quia est conformis rationi recte. Vnde cum appetitus sit rectus ex ordine ad rationem rectã, ratio non potest habere suam rectitudinem ex ordine ad appetitum rectum: nam idem esset causa veluti formalis suã causã formalem, & tribueret rationem formalem ei, vnde haberet suam rationem formalem.

Aristot.

6
Quid Ra-
tio recta.

Respondeo, Omnis sententijs. Rationem propriè dici rectam ex ordine & cõformitate ad obiectum; ita vt illa ratio sit recta; quã iudicatur vel apprehenditur esse honestum, quod verè est honestum; aut turpe, & fugiendum, quod verè est tale.

Dico, Vel apprehenditur, quia etiam simplex apprehensio potest obiectum honestum vel turpe proponere; vt patet ex supra dictis. Rationem voco actum intellectus, siue sit iudicium, siue apprehensio.

Hæc sententia est manifestè D. Thomæ hoc articulo 3. cum docet voluntatis bonitatem pendere à ratione, quatenus ratione proponitur obiectum. Vbi insinuat rectitudinem rationis pendere ab obiecto, quod est causa, cur ratio tribuat voluntati bonitatem.

D. Thomæ

Probatur Primò, Tota origo & radix veritatis in actu intellectus est ex obiecto (veritas enim in actu intellectus nihil est aliud quam cõformitas cum obiecto:) ergo etiam totum fundamentum rectitudinis in actu intellectus, ratione cuius est regula humanorũ actuum, debet esse ex obiecto. Patet consequentia, quia hæc rectitudo nihil est aliud, quam veritas quãdã; vt patet ex Arist. sup.

Secundò, Quia prima causa cur voluntas interior sit bona, est quia tendit in obiectum honestum vt patet ex D. Thomæ art. 1. Conformitas enim cum recta ratione est solum causa secundaria: idcõ enim voluntas est conformis rationi recte; quia est conformis obiecto honesto, quod per rationem proponitur. Ergo rectitudo rationis consistit in habitudine ad obiectum, quatenus ratio est propositio obiecti honesti.

Tertiò, Quia ratio non habet ex seipsa rectitudinem: ergo non potest eam habere nisi ab obiecto, à quo accipit suam speciem.

Sed contrã. Primò, Veritas & falsitas non est in simplici apprehensione, sed solum in compositione & diuisione; seu in iudicio compositiuo & diuisiuo: atqui in simplici apprehensione potest esse rectitudo vel prauitas; nam potest eam sequi bona vel mala voluntas: ergo rectitudo rationis non est ipsa veritas actus intellectus.

Soluntur
obiectiones.

Respondeo, Veritas & falsitas formaliter solum sunt in compositione & diuisione; virtute tamen & implicite sunt etiam in simplici apprehensione. Cum enim quis apprehendit sub ratione honesti vel delectabilis, quod non est tale; apprehensio non respondet rei, & sic dicitur esse falsa, quamuis nihil affirmet vel neget.

In simplici
Apprehen-
sione potest
Virtualiter
esse veritas
vel falsitas

Obijcitur Secundo, Iudiciũ Iacob quo accessit ad Liã, non erat conforme obiecto honesto; & tamẽ erat rectũ, quia erat conforme appetitui recto: ergo rectitudo rationis nõ consistit in conformitate cum obiecto honesto, sed cũ appetitu recto.

Respondeo, Negando illud iudiciũ non fuisse conforme obiecto honesto: iudicabat enim Iacob sibi honestũ esse & decens, se hie & nunc ad hanc accedere; quod iudiciũ verum erat: posito enim illo errore intellectus inculpato, quo putabat esse suam vxorem; iste accessus respectu ipsius Iacob erat reuerã honestus, id est, decens illum ex ratione & libero arbitrio operantẽ: nam potest aliquid esse honestũ respectu alicuius; positis quibusdam in illo circumstantiis, quod simpliciter sine illis non est honestum. Sicut id quod natura humane vel corpori secundum se considerato non est consentaneum, potest ei esse consentaneũ, si consideretur in certa dispositione: vt, frigida febricitanti; caro viperina elephantiaico. Pari itaque modo, etli secundum se & absque illo errore, nõ fuisset honestum ad hanc accedere; posito tamen illo errore, erat illi honestum: & sic iudiciũ erat consentaneum obiecto honesto respectiue.

Iudiciũ
quo Iacob
ad Liã
accessit, fuit
conforme
obiecto hon-
esto.

K ij

Obijcitur